

ki; adeoque ambo rei continuationem denotent, velut in allatis in probatione exemplis: verum in vulgari acceptione rei, de qua sermo est, desitionem frequentius importat. Exempla passim per Scripturam occurrunt, Gen. 3. v. 19. *In sudore vultus tui vesceris pane, donec revertaris in terram.* Gen. 26. v. 13. *Ibat proficiens atque succrescens (Isaac), donec magnus effectus est.* Jud. 4. v. 24. *Crescebant... et forti manu opprimebant Jabin regem Chanaan, donec deleverunt eum.* Ruth. 1. v. 13. 1. Reg. 22. v. 3. etc. Et quidem Gen. 49. in specie pro desitione supremæ potestatis politicæ accipi, atque primo *had* pertinere ad sequens *ki* ex sequentibus motivis invicte contra recentiores Rabbinos quosdam, pauci enim sunt qui datam objectionem formant, evincitur.

1º. Si staret contraria illa Rabbiorum interpretatio, Jacob venturi Messiae nullum determinasset tempus, sed tempus posuisset indeterminatum et vagum, quod est contra unanimem Rabbiorum veterum et Judæorum consensum, quibus ex traditione ab ipsis Jacobi temporibus adeo persuasum fuit, ablationem supremæ potestatis politicæ de Juda ceu notam adventuri Messiae fuisse a Patriarcha positam, ut, cum in Herode defecisse sceptrum a Juda intelligerent, alii Joannem Baptistam, alii Herodem ipsum, alii cum Josepho Vespasianum Messiam dicerent; alii, teste L. Sanhedrin Jerosolymitano, quem Messiam salutarent, nescii, depilato sibi calvitio, indutique cilicio plorantes dicerent: *Væ vobis, quia recessit sceptrum de Juda, et nondum venit filius David*, Messias; alii demum Jesu Christo, Messiae vero adhærent.

2º. Ita referunt versiones omnes, Targi Hierosolymitani, quæ habet: *non auferetur usque ad tempus, quo veniet Messias*; versio LXX. Samaritana, Syriaca, Arabica, R. Rahue, R. Kimchi, etc. Item: Hebraicum ipsum a Rabbini antiquioribus sic punctatum et receptum; ut proin nova hac interpretatione Rabbini illi recentiores suam declarent perfidiam, qua a totius gentis suæ tradita doctrina recedunt.

3º. Quia in Hebraico immediate ante *had* sub *raglau* ponitur *atnach*, h. e. duo puncta; igitur *had* ad præcedens *colon* pertinere non potest; et licet quoque sub *had* reperiatur accentus *jethif*; hic tamen duntaxat ex accentibus *ministris* est, qui nihil distinguunt, aut sejungunt, sed adhibentur explendæ tantum orationis gratia. Si velis, puncta et interpunctiones, etiam juxta Catholicos, idiomatico hebraico essentialia non esse, sed longe post addita ab hominibus; igitur illum *atnach* sub *raglau*, posse poni æque sub, quam ante *had*, sicque ruere rationem datam: R. N. *utramque sequelam*; quia, admissio licet juxta veriore sententiam Antec., cum punctatio Hebraici ab antiquioribus Rabbini sic instituta fuerit, et ab antiquis Judæis communi recepta consilio; ex ea antiqua elucet traditio, docens, quomodo veteres Judæi legerint, et legi debeat.

23. Inst. 1. Etiam Doctores Catholici, inter quos CAJETANUS et HUETIUS præsertim L. Demonstr. Evang. prop. 9. §. 7. per *had* donec, sceptri vel regni continuationem notari volunt.

R. D. In sensu Judæorum, regni tantum temporalis N. Desitionem simul regni temporalis, et deinde continuationem spiritualis C. Longe discrepat Doctorum Catholicorum ab illa Rabbiorum interpretatio. Judæi

regnum temporale et politicum a Messia erigendum intelligunt, finem cum mundo habiturum: CAJETANUS regnum primo temporale signari censet, quod deinde a Messia vertendum sit in spirituale et æternum, ne ipso quidem mundi interitu finiendum. Similiter HUETIUS de duobus regnis sermonem fieri putat, temporali et æterno; prius finiendum antequam Messias veniat; alterum a Messia stabiendum, spirituale scilicet: primum, ejusque finem seu notam temporis adventus Messiae designari his: *Non auferetur sceptrum de Juda*: alterum promitti verbis illis: *Ipse erit expectatio gentium*; vel ut Hebraicum habet: *et illi obedientia populorum*; quæ sine regno novo fundando a Christo non videntur explicari satis commode posse; Christi vero qua hominis regnum, licet etiam qua homo ex dono Patris, seu ex libera hujus constitutione sit Rex et Dominus omnium, esse tamen potissimum spirituale, ex aliis Scripturæ locis evincitur, et probabitur, ubi de titulis Christi. Illa igitur Cajetani et Huetii interpretatio Judæis favet pro: sus nihil, cum uterque juxta Jacobi oraculum pro nota temporis adventus Messiae ponat ablationem sceptri temporalis et politici a Juda, quod Judæi negant.

24. Inst. 2. Licet eod. c. Gen. 49. v. 26. dicatur, benedictiones Josephi confortatas esse, *donec veniret desiderium collium æternorum*, id est, Messias; illius tamen benedictionis cessatio in eversione regni Israelis non fuit signum adventus Messiae; ergo neque cessatio, vel ablatio sceptri a Juda, etsi dicatur non auferendum, *donec* veniat Messias.

R. N. Suppos. Antec. per *desiderium collium æternorum* intelligi Messiam, sed de felicitate temporali Josepho in ejus posteris obventura sermo est. Et quidem Judæis hoc invicte ostenditur: 1. Ex textu Hebraico, quo uno ipsi moventur; hic vero clare habet: *usque ad terminum collium seculi*; ubi nec litterula est de verbo, *donec* veniret, nec de Messia. 2. Ex LXX. Judæorum peritissimis, dum simpliciter vertunt: *prævaluit super benedictiones montium stabilium in benedictionibus collium æternorum*. 3. Ex versione Syriaca, quæ reddit: *ad spem collium seculi*. 4. Ex Rabbiorum, quos hic refert CORN. A LAPIDE, consensu unanimi; et vero ex tota gente Judaica ne unus afferri Scriptor potest, qui hic agi de adventu Messiae tradidisset. 5. Moyses demum ipse optimus haud dubie Jacobæi oraculi Interpres, benedictionem Josepho datam confirmans et repetens, Deut. 33. illam de perenni fertilitate collium terrestrium, qui Josephi posteris in divisione terræ Chanaan in sortem essent venturi, exponit. Quid ex Judæis, contra quos tantum hic agimus, etiam pertinacissimis his opponere posset, nihil profecto occurrit. Quin observo objectionem datam non a Judæis, utpote qui non aliam, præter datam interpretationem admittunt, sed Christianis a Doctoribus formari occasione Vulgatæ nostræ, quæ habet: *Donec veniret desiderium collium æternorum*, ubi Interpretes quidam per *had* desiderium Messiam, per *had* donec tempus adventus ejusdem notari putant, ut OLEASTER. Sed cum meliore et communi ferme Doctorum sententia dicendum omnino judico, in sensu literali nullo modo de Messia agi; quidquid sit de illa quorundam sententia, Josephum typum gessisse Christi, quæ nobis nihil officit. Unde

Quantum ad Vulgatam attinet, sciendum, *had* Taavath hebraicum significare posse et terminum seu finem, prout ex varia radice deducitur. Deductum a *Taah* importat terminum; et ab hoc derivant vocem *taavath* Hebræi.

omnes, cumque his SANCTES PAGNINUS, THEODORETUS, Q. 109. in Gen. pluresque Christianorum alii, sicque juxta hos prophetiæ sensus est, quem ante innuimus, scilicet: benedictiones illæ durabunt usque ad finem collium æternorum vel seculi, h. e. usque ad finem mundi; vel: non erit illarum finis. Deductum vero ab *ivvah* desiderium indicat: sed etiam tunc litteraliter rectissime de terra illa intelligitur, quæ sorte assignanda erat filiis Joseph Ephraim et Manasse, assurgens in colles fertiles et amœnos, ideoque desiderabiles. Et revera dimidiam tribum Manasse trans Jordanem in confinio terræ Moab ad colles Arnon recepisse sortem ex Deut. 3. et Num. 32. patet; Ephraim vero ad montem Samariæ. Hos igitur colles Interpres noster vocat *desiderium*, scilicet adjectivum *desiderabiles*, quales erant, mutando in substantivum, phrasi alias in Scripturis recepta. Dicuntur *æterni* hebr. *holam*, quia æternum possidendi a Josephi posteris; vel saltem quia optaverat Jacob, juxta illa: *fiant in vertice Nazareni*, etc. ut æternum possiderentur. Sicque verbo sensus litteralis et planus est: *Benedictiones patris tui* (quibus ego pater tuus benedico tibi) *confortatæ sunt* (h. e. simul fultæ sunt) *benedictionibus patrum meorum*, ut durent, quamdiu stabunt colles illi desiderabiles tibi obveneri, qui æterni sunt; h. e. inquit MARIANA, durabunt usque ad finem mundi. Hæc expositio ideo est merito tenenda, quod perfecte congruat cum textu originali, cum LXX. versionibus aliis; ipsoque Moyse Deut. 33. meliusque contra Judæos salvet oraculi Jacobæi vim. Sed

25. *Inst.* 3. Licet Jacob asserat benedictiones Josephi confortatas esse, ut durent usque ad finem mundi; promissio tamen illa in se conditionata tantum fuit, ut ex eventu patuit, cum duæ tribus Ephraim et Manasse cum reliquis octo regni Israël, 4. Reg. 17. abductæ in captivitatem, ad possessiones pristinas reversæ non sint; ergo etiam Messiæ promissio data fuisse sub conditione dici potest; nisi populus peccatis suis ejus adventum referdaverit, vel plane impediverit.

R. C. A. N. C. *Disparitas est*; quia si qua prophetia vel promissio sub conditione fiat, hæc vel in eodem loco, vel in Scripturis alibi exprimitur; ut promissio de perpetuitate templi Salomonici, etc. 3. Reg. 9. v. 3. 4. seqq. Sic in specie promissio terræ illius felicitis æternum possidendæ, primo simpliciter facta, in se conditionata fuit; si Judæi essent observaturi pactum, quod cum ipsis inire decreverat Deus; quam conditionem vero postea Moyses in Deuteronomio in adhortatione ad populum sæpius inculcabat et emphatice, Deut. 4. v. 24. 25. *Cave, ne quando obliviscaris pacti Domini Dei tui, quod pepigit tecum... si feceritis vobis aliquam similitudinem, patrans malum coram Deo vestro; ut eum ad iracundiam provocetis, testes invoco hodie cælum et terram, cito perituros vos esse de terra, quam transito Jordane possessuri estis. Non habitabis in ea longo tempore, sed delebit vos Dominus, atque disperget in omnes gentes.* Unde tribus Ephraim et Manasse cum reliquis violantes pactum, possessione, quam habuerant, exciderunt. At quandocumque in Scripturis Messias promittitur, nulla unquam designatur conditio, a qua dependeat promissionis eventus; igitur absolute datam fuisse tenendum est, æque ac alia, quæ in Scripturis sine adjecta unquam conditione enunciantur, ne alioquin, si ita sine fundamento liceret excipere, nutarent Prophetiæ omnes, et simili modo everti possent. Deinde Messias non Judæorum

tantum gratia, sed gentium omnium promissus fuit, Gen. 49. cit. *Ipse erit expectatio gentium*. Gen. 18. v. 18. *Benedicendæ sunt in illo omnes nationes terræ*. Ergo præcise propter Judæorum peccata adventus ejus nec retardari, nec impediri debuit: sed neque propter peccata gentium; ut enim hæc, licet gravissima plurimaque semper, non obstabant, quominus Deus Messiam promitteret; sic neque, quominus promissum mitteret. Et denique cum Messias promissus esset ad peccata tam Judæorum, quam Gentium delenda, et adducendam justitiam sempiternam, Dan. 9., propter nulla impediri, vel differri debuit.

26. *Obj.* III. Prophetia Jacobi sæpius fefellit; ergo vel non est prophetia vera de Messia; vel dici debet, fuisse conditionatam. *Prob. Ant.* 1°. Soluta servitute Ægyptiaca, populo per plures annos summo imperio præfuerunt duces Moyses et Josue, quorum neuter fuit ex tribu Juda, sed Moyses ex tribu Levi, Josue ex tribu Ephraim. Dein toto Judicum tempore, usque ad Saulem primum Judæorum regem, ex Judicibus quindecim, duo tantum ex tribu Juda, Othoniel et Abesan, fuere; Saul vero primus rex de tribu Benjamin fuit. 2°. Etsi potestas judiciaria defecisset in Othoniele et Abesan transiens ad Judices alios extra tribum Juda; Messias tamen non venit, 3°. Sceptro ad Davidem de tribu Juda ortum delato, mansit quidem summum imperium diu in Davidis posteris; sed penitus periit in captivitate Babylonica. 4°. Multo ante Christum, qui Jesus Nazarenus dicitur, tempore duces erant Machabæi, genus non a tribu Juda, sed Levi ducentes, ut ex 1. Mach. 2. v. 1. 25.; item 1. Mach. 13. et 14. aperte evincitur; ergo si vera prophetia esset, venire debuisset antequam Machabæi principatum tenerent.

Observe. Ob rationes allatas non pauci Interpretes, atque ex SS. Patribus varii illud Jacobi: *Non auferetur sceptrum de Juda*, non de hujus nominis tribu, sed de tota Judaica gente intelligi volunt, ut sensus sit: non auferetur Judæorum principatus, vel imperium, donec, etc. Verum hæc Christianorum Doctorum differentia imprimis nihil Judæis prodest; sive enim per Juda propriam hujus nominis tribum, sive totam Judaicam gentem, a celebriore tribu Juda sic dictam, intelligas; sceptrum tam ab ista, quam ab illa pridem ablatum est. Nos vero interim quod attinet, verba Jacobi juxta naturalem et obvium sensum, de priore dicta tribu Juda intelligimus; cum rationes allatæ commodam omnino solutionem admittant, ut nunc patebit. Confer deinde n. 36. Unde

R. N. A. *Ad prob.* 1^{am}. R. C. Non tamen inde inferas: ergo prophetia fefellit; Jacob enim non de initio sceptri, sed hujus ablatione, sive fine loquitur; neque hoc asserit: sceptrum statim, vel ante omnes alios ad tribum Juda perventurum; sed illud solum: ex quo semel sceptrum ad Judam pervenerit, quocumque tempore hoc sit, non esse a tribu Juda auferendum, donec Messias adveniat.

27. *Ad prob.* 2^{am}. R. Toto, quo Judices erant, tempore, neque penes tribum illam, ex qua desumptus erat Judex, neque penes totam Judæorum gentem fuisse sceptrum, dici potest. *Sceptrum* enim summam potestatem, summum imperium, dominatum, vel jus domini denotat ex parte illius; penes quem sceptrum est; Judices vero administrabant duntaxat populum ex præscripto legis, unde nomen traxerunt, a *jure dicundo*: de cætero

agentes ut ex consilio : populusque obediebat quasi ex libertate; non vero gubernabant populum more regum, vel summorum principum. Hinc nulla erat Judicibus potestas condendi leges, imponendi, exigendi tributa; aut quidquam suo arbitratu imperandi. Verbo: non erant domini Israël, nec aliquorum de Israël, ut constat ex Judic. 8. Nam cum Gedeon liberasset populum de manu hostium, Israelitæ gratiam præstituri pro beneficio ei dominatum cum offerrent: *Dominare nostri tu, et filius tuus, et filius filii tui*; respondit Gedeon: *Non dominabor vestri; nec dominabitur in vos filius meus; sed dominabitur Dominus*. Ergo ante victoriam de Madianitis, licet Judex fuisset, dominium tamen non habebat; quid enim hoc ei offerrent, si habuisset? Neque post victoriam, licet pluribus adhuc annis Judex permaneret, dominatum Israelis habebat: *non dominabor vestri*.

Si quæris, penes quem igitur Judicium tempore summa potestas et dominatus fuerit?

R. Penes Deum ipsum, qui per se nunciosque regebat populum, ut liquet ex illo Gedeonis: *sed dominabitur Dominus*. Et 1. Reg. 8. cum populus petiisset sibi regem dari; præcipiebat Samueli Dominus: *Audi vocem populi in omnibus, quæ loquuntur tibi; non enim te abjecerunt, sed me, ne regnem super eos*. Tum 1. Reg. 12. Samuel id ipsum populo exprobrat. *Videntes, quod Naas rex filiorum Ammon venisset adversum vos; dixistis mihi: nequaquam; sed rex imperabit nobis; cum Dominus Deus vester regnaret in vobis*. Hinc forma regiminis inter Judæos eo tempore Theocratica fuit. Ex quibus patet, tempore Judicium in Othoniele et Abesan sceptrum nec ad tribum Juda pervenisse, nec iis officio defunctis ab illa ablatum dici posse.

28. *Ad prob. 3^{am}*. R. N. Ass. juxta dicta n. 19. dum Evilmerodach Jechoniæ thronum super illos cæterorum regum omnium, qui Babylone morabantur, evexit; ut adeo tunc nondum periisse sceptrum dici possit, licet Jechonias tum Babylone existens, non omni illa et plenissima libertate et independentia, quæ primitus reges Juda Hierosolymis, uteretur. Sed neque id prophetia Jacobi poscit; quæ præcise dicit, non auferendum sceptrum. Sic et tributarii reges vere reges permanent populorum suorum, in quos nihilominus suam potestatem exercent. Sic Herodes, Judæorum consensu, rex Judææ fuit; licet Augustum, a quo regia insignia acceperat, revereri superiorem deberet. Sed

29. *Dices*: De Jechonia hoc Jeremiæ 22. v. 30. dixerat Deus: *Scribe virum istum sterilem: virum, qui in diebus suis non prosperabitur; nec enim erit de semine ejus vir, qui sedeat super solium David, et potestatem habeat ultra in Juda*; ergo in Jechonia hoc saltem defuncto jam vaticinium Jacobi impletum fuit, et sceptrum defecit.

Responderi potest 1°. *D. A.* Sterilem quoad successorem regem cum titulo et potestate regis, qualem habuerat David, ejusque successores, juxta illa: *in solio David C.* Sterilem absolute, vel quoad successorem cum titulo ducis et potestate minore *N.* Nam imprimis absolute sterilis non fuit, cum septem habuerit filios, 1. Paral. 2. v. 17. et 18. inter quos secundo loco ponitur Salathiel pater Zorobabelis, distincti ab alio Zorobabele ibid. Phadaïæ filio. Deinde per hæc: *Et habeat potestatem ultra in Juda*, non excludi dignita-

tem regia minorem, ac potestatem prorsus omnem, aperte Scriptura docet Agg. 1. v. 2. et 14. Agg. 2. v. 3. ubi ZOROBABEL constanter *Dux* Juda dicitur. Idem Zach. 4. v. 7. etc.

Nec dicas: Per priora: *qui sedeat super solium David*, excluditur potestas regia; ergo per hæc: *et potestatem habeat ultra in Juda*, excluditur potestas omnino omnis, etiam minor quam regia. Nam

R. N. C. Non enim per hæc posteriora aliquid distinctum a prioribus innuitur; quod patet ex textu Hebraico, in quo pro his: *et potestatem habeat ultra in Juda*, legitur *moschel, dominatur in Juda*; *maschal* enim *dominari* in *Benoni* habet *moschel, dominatur*; sed, spectata Scripturæ phrasi, sedere in throno, et dominari, sive regnare frequentissime tanquam quid unum conjungi solet. Plurima hujus rei passim occurrunt exempla: sic Zach. 6. v. 13. *veoscheb oumoschal al Kiso*, id est, *et sedebit super solio suo, et dominabitur*, ubi sedere in throno et dominari sunt conjuncta, atque unum idemque significant; non autem duo distincta.

Responderi potest 2°. et magis ad litteram *D.* Sterilem, quia prorsus non prosperabitur *in diebus suis*: h. e. juxta verba, ut nullus eo adhuc vivente, de semine ejus vir, sive nullus filiorum ejus sedeat super solium David, et potestatem habeat ultra, vel ullam, etiam qualemcumque in *Juda C.* Sterilem omni modo, ut nullus etiam nepotum post dies Jechoniæ sit habiturus aliquam potestatem in *Juda N.* Nimirum sterilem vocat, quia non prosperandus *in diebus suis*, sive vita: quomodo autem et quare prosperandus non sit, subjecta causalis indicat: *nec enim*; nam *to ki enim* connectit sensum, *erit*, scilicet in diebus Jechoniæ, *de semine ejus vir, qui sedeat, etc.* h. e. filiorum aliquis, nam si hic nepotes et posteri omnes intelligerentur; maledictionem non restrinxisset ad dies vitæ, *in diebus suis*. Atque hoc verum est, nam et filius ejus Salathiel in captivitate mortuus est, relinquens filium Zorobabelem ducem *Juda*.

30. *Si dicas* cum quibusdam Christianis Doctoribus. Zorobabel non fuit nepos Jechoniæ illius maledicti, sed Jechoniæ alterius, scilicet Johanan primogeniti Josiæ, a quo etiam abducto in captivatem procreatus Salathiel pater Zorobabelis ducis *Juda*. Vel certe Zorobabel tantum ductor fuit redeuntium e captivitate, non vero proprie dux *Juda* habens potestatem aliquam.

R. N. utrumque: Primum ob dicenda num. 156. Alterum 1°. quia simpliciter dicitur *dux Juda*, quod plus innuit, quam ductorem præcise redemptium; neque enim ductor itinerantium ideo dux provinciæ aut totius gentis dici potest. 2°. Quia Agg. 1. et 2. constanter ante omnes, etiam ipsum Josedec sacerdotem magnum, primo loco ponitur Zorobabel dux *Juda*. 3°. Quia singularem Zorobabelis prærogativam aperte indicant illa Agg. 2. v. 24. *In die illa, dicit Dominus exercituum, assumam te, Zorobabel, fili Salathiel, serve meus, et ponam te quasi signaculum, quia te elegi*. Et illa Zach. 4. v. 7. *Quis tu mons magne coram Zorobabel?* 4°. Eod. v. 9. dicitur manibus suis fundare domum Domini, eam perficere; certe non manibus propriis, ut cæmentarii; sed cogendo operarios, qui neglecto templo, sibi fabricabant domos Agg. 1.; igitur imperio aliquo pollere debuit.

31. *Si contendas porro*: Saltem post Zorobabelem series genealogica du-

cum in sacra historia prætermittitur; ergo signum est, tunc nullos fuisse duces, sed quod rerum potestas penes sacerdotes unice fuerit, sicque sceptrum transiverit a tribu Juda ad tribum Levi. Et vero invasuro Judæos Holopherne, unus Eliacim sacerdos magnus omnia disposuit, etiam quoad militiam.

R. C. A. N. Cons. Ratio est, quod post reditum e captivitate summa potestas non penes duces solos, sed simul, si non pars major, esset penes Synedrium; sive Concilium magnum, aut Senatum, mutata priore monarchica regiminis forma in aristocraticam, idque consulto; tum ne posthac, si rerum summa penes unum consisteret, is auctoritate abutens secum populum in vitia pertraheret; quemadmodum reges fecerant, quæ causa fuerat captivitatis, majorisque alterius mali esse potuerat deinceps; tum ne regimine monarchico regum Persiæ provocarent invidiam.

Ex facto Eliacim nihil evincitur: hortatus ille populum fuit ad orationem et pia opera, tum, ut aditus montium præcluderet, per quos via erat versus Jerusalem. Plus de eo non refertur. Sed ex hoc non sequitur summam in politicis potestatem fuisse penes Eliacim, cum etiam sacerdos qua sacerdos ad idem hortari possit, dum Religionis hostis imminet. Imo Eliacim debebat, ne sacra et templum, quorum cura ipsi incumberebat, profanarentur. Sic, quod quidem e Christianis hic adversarios attinet, si ingruente bello Turcico summus Pontifex indicat preces, jejunia, hortetur principes ad arma, etc. non ideo sequitur, Romanum Pontificem in orbe Christiano summam habere in politicis potestatem. Certe, qui e Christianis potestatem summam penes solos summos Pontifices fuisse volunt post captivitatem, rem catholicam contra Judæos non parum implicatam reddunt.

32. *Ad prob. 4^{am}. D. A.* Machabæi erant duces militiæ C. duces cum summo imperio ac regentes Judæorum Rempubicam vel supremi principes soli et in omnibus N. In LL. Machabæorum bellis tantum præfuisse leguntur. Sic 1. Mach. 2. v. 66. unde Machabæorum ducatus initium sumpsit, inquit Mathathias moriens: *Judas Machabæus fortis viribus.... sit vobis princeps militiæ, et ipseaget bellum populi.* Defuncto Juda Jonathas princeps et dux substituitur *ad bellandum bellum*, 1. Mach. 9. Dum et huic populus Simonem sufficit principem et ducem, *pugna*, inquit, *prælium nostrum*, 1. Mach. 13. v. 9. Unde si etiam disposuisse alia et ordinasse dicantur Machabæi, non id sua duntaxat auctoritate, sed de consensu Senatus *Sanhedrin* sive Synedrii gestum est, penes quem potissima semper potestas remansit usque ad Herodem.

Nec scrupulum moveat, quod idem Simon postea 1. Mach. 14. v. 42. dicatur *dux et princeps gentis Judæorum et sacerdotum*, ac talis etiam appelletur 1. Mach. 15. v. 1. ab Antiocho rege; nondum enim hinc sequitur, quod Respublica Judæorum supremam potestatem unice in Simonem translulerit, ut hic, more alias regum, summo præset imperio, quin dependeret ab ullo; sed (si etiam præter militaria eum civilia curasse permittamus dici, tametsi nihil referatur de hoc in Machabæorum libris) quia ob perspectam viri fortitudinem, dotes et merita ipsi Reipublicæ vel præfectura prima, ac administratio credita, ut, quidquid ageret, ratum haberet senatus et populus, velut a se ipso gestum, eo scilicet modo, quo subinde plenipoten-

tiarii provinciarum præsides regunt provincias, plectunt sotes, constituunt præfectos alios, exercent judicia, etc. potestate tamen a Republica vel summo Principe accepta, sive vicaria. Sic et Joseph dicitur *Princeps in terra Ægypti*, Gen. 42. et *dominari in omni terra Ægypti*, Gen. 45. eo quod plena quidem potestate, vicaria tamen, ac a Pharaone accepta, Ægyptum regeret; sic et passim in Scriptura, et a Judæis principes appellantur præfecti quicumque et optimates.

Sed dices cum Recent. quodam, 1. Mach. 15. v. 6. Antiochus rex *permittit Simoni facere percussuram proprii numismatis*; id vero regale quoddam est, et vero, summo principi propriam.

R. D. Permisit facere percussuram numismatis proprii ipsi Simoni, velut ejus sub nomine, quo modo alii principes cudunt numismata impresso nomine, insignibus, in signum summi imperii N. Tale enim numisma nullum videre licuit. Numismatis proprii *regioni*, scilicet Judæorum C. Additur enim proprii numismatis *in regione tua*; quod clarius reddit textus græcus *καὶ ἐπέστρεψά σοι ποιῆσαι κόμμα ἴδιον νόμισμα τῆ γῶρα σου, et permiserunt tibi facere percussuram proprium numisma regioni tuæ*, nimirum Judæorum; quo jure, cudendi numisma, ne uterentur, erant prohibiti; sed hoc ipsis conceditur ab Antiocho. Numisma vero Judæorum proprium erat *sichus Israelis, sechel ischrael*, sine Simonis vel nomine, vel effigie, ejusmodi numismata adhuc reperire est.

33. *Inst. 1.* Senatus Judæorum gratis asseritur. Vel 2. si permittatur; unde probabitur 70. illos viros conflantes Synedrium de tribu Juda fuisse? imo cum in hoc senatu judicandæ essent causæ omnium tribuum, verosimilius est, viros illum componentes ex omnibus tribubus fuisse selectos, ut fecit Moyses, dum illum instituit Exod. 18. 25. et *electis viris strenuis de cuncto Israel*, non tantum de tribu Juda, *constituit eos principes populi.* Num. 11. v. 24. *congregans 70. viros de senibus Israel.*

Ad 1^{am}. R. N. A. Jam enim post reditum e captivitate illius fit mentio 1. Esdr. 6. v. 7. dum Darius rex præsidem Tathanai jubet, ut dimittat fieri templum *a duce Judæorum et senioribus*; hic enim seniores, quales esse solebant viri in Synedrio, juxta illud Num. 11. distinguuntur a duce. 2. Machab. 1. v. 10. *Populus, qui est Jerosolymis et in Judæa, senatusque et Judas*; hic senatus opponitur Judæ Machabæo, imo illo præponitur. 1. Machab. 11. v. 27. *Rex Antiochus senatui Judæorum, et cæteris Judæis salutem.* 1. Machab. 12. v. 6. *Seniores gentis.* Versio LXX. habet *Senatus gentis.* Idem confirmant Judæorum antiquissimi et summæ apud illos auctoritatis codices, Talmudistæ et Rabbini, quos refert RAYMUND. MARTINI, L. 2. Pugnionis c. 4. §. 3. 4. qui vocem sceptrum de Synedrio intellexerunt. Sic in Bereschit Rabba ad illa: *Non recedet sceptrum de Juda*, dicitur: *illud est camera, vel consistorium dolatum, vel politum, quod datum est in parte Judæ; et ad illa: Scriba de medio pedum ejus, vel ut Vulgata nostra habet: Dux de femore: Isti sunt sedentes Jabbets, ducentes sententias in Sanhedrin magna, et quid est, non recedet sceptrum de Juda? et nonne jam recesserunt Sanhedrin de camera magna? In Bereschit Kezara Sect. 79. non recedet sceptrum de Juda, sic exponitur: Hi sunt sedentes in Jabbets docentes sententias in Sanhedrin magna, quæ est sedens in camera dolata in parte Judæ,*